

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Hastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas » 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1—2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee laodes, riigi- ja omavalitsusteenijate keskliitu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postikonrorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja taitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülg	Kr. 30.—
Pool lehekülge	» 15.—
Veerand	» 7,50
Kaheksandik	» 4.—

Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 7

25. juulil 1928 a.

V. aastakäik.

SISU: Üleskutse organisatsioonidele ja kõigile r. ja o. teenijaile. — Riigiteenijaskonna laenu-hoiuühisuste asutamiseks. — Läti raudteelased Tallinnas. — Belgia raudteelaste ja postiteenijate kongress k. a. mais. — Riigi- ja omav. teenijate keskliidu tegevusest. — Kurjad keeled. — Posti t. l. teenijate kutseühisuse keskjuhatus tegevusest. — Soome postiteenijate külaskäik Tallinna. — Raudteelaste keskühing kolimas. — Kitsarööpalase mälestusi vabariigi loomispäevilt. — Välismailt. — Mitmesugust.

Uuendage

„SIDE“ tellimisi

1. juulist s.a.

Raudteelaste poolt väljaantav kutse-
ühinguline ajakiri

„SIDE“

kus erilist valgustust leiavad raudteelaste ja posti-
teenijate huviküsimused,
on praegu ühtlasi ka ainuke üldriigiteenijate
kutselisi probleeme käsitav ajakiri.

„SIDE“t“ loeb iga riigiteenija, kes tahab olla
kursis organiseeritud riigiteenijaskonna
tänapäeva muredega, majandusliste ja kultuuriliste
saavutustega ja tuleviku kavatsustega.

„SIDE“ tellimise hind on endine: **poolaastas**
1 kroon, aastas 2 krooni, üksik
number 15 senti.

„SIDE“ tellimisi võtavad vastu kõik postkon-
torid, postiagentuurid, riigiteenijaskonna
kutseorganisatsioonide juhatused, raudteelaste tar-
vitajateühisuse kauplused, raudteejaamad.

„SIDE“ tellimise uuendamisega 1928 a. II poole
peale palub talitus praeguseid lugejaid
rutata, et ajakirja saamises vahet ei tuleks.

„Side“ toimetus ja talitus asub Tallinnas,
Tehnika tän. 16-e, telefon Balti 221.

Üleskutse organisatsioonidele ja kõigile r. ja o. teenijaile.

Avaldame järgnevalt riigi- ja omav. teenijate keskliidu juhatuselt saadud üleskutse, mis adresseeritud kõigile riigi- ja omaval. teenijate organisatsioonidele ja riigi- ja omavalitsusteenijaile.

Juba kaua aastaid on kestnud võitlus riigiteenijate majanduslise olukorra parandamiseks.

Praeguse palgaseaduse maksmapanekul lubati aasta pärast maksuma hakata teenistusvanuse tasu ja kõrgendatud perekonnaabiraha, kuid varsti möödub sellest juba kaks aastat ja lubamine on jäänud vaid lubamiseks.

Vahepeal on hakatud mõne ajalehe poolt riigiteenijate aadressil ebaõiglasi andmeid levitama, eesmärgiga sünnitada lõhet kodanikkude ja riigiteenijate vahel, mille abil kergem teenijate õigustatud nõudmisi tagasi lükata. Need katsed on ka teataval määral mõjunud ja me võime sageli kuulda kodanikkude keskel, eriti maalt, ütelsi: 1) riigiteenijate klass olla majandusliselt soodustatud seisukorras, 2) nende töötingimused olla kerged, 3) ametnike olla liig palju, võrreldes Vene ajaga, 4) riigi aparaat olevat liig kulukas jne. jne.

Nende väidetega teevad mõned poliitilised rühmitused enestele poliitilist karjääri. Osalt tehakse sarnast demagoogiat sihilikult, kuna aga laialdased rahvahulgad, riigiteenijate õigest seisukorrast mitte hästi informeeritud olles, seda eneste teadmatuses tõena võtavad.

Vabariigi valitsusega läbirääkimistel on alati toonitatud, et riigi rahaline kandjeõud ei lubavat riigiteenijate nõudmisi rahuldada ja seks tehtavad kulud olevat seotud kodanikkude maksude suurendamisega. On küll tõde, et Eesti riik on vaene, valitsusel pole käsutada suuri tululikkaid peale maksude, kuid suurem tõde on see, et juhtivate riigimeeste algatusel ja teadmisel jagatakse üksikutele kõrgematele ametnikkudele kõrgeid preemiaid, viiakse läbi osalisi palgaparandusi kõrgemate palgasaajate huvides, kustutatakse kindralite võlasumme jne. Kõik need kulud suudab riigikassa kanda, kuid väikesepalgaliste riigiteenijate õigustatud nõudmiste rahuldamiseks puudub raha.

Asunikkudele on antud maad, metsad, inventaari ja odavaprotsendilisi laene. Nüüd kogutakse tagasimakstud laenudest

asunduskapitali, mis jällegi määratud asunikkudele. Riik on kulutanud suuri summe maakultuuri tõstmiseks, talupidajate soodustamiseks, kuid samal ajal vee-retavad talupidajad eneste tänini täidetud kohustusi maanteede seadusega kõigi kodanikkude õlgadele.

Kahtlastele tööstus-ettevõtetele on antud suuri riiklisi laene. Selle abil on rikkastunud üksikud isikud, kuna aga mitmed ettevõtted on pankrotti jäänud ja kodanikkude maksustamisega kustutatakse saamata võlad. Nii näeme me üksikute rahvakihtide, põllupidajate, asunikkude, töösturite ja kõrgemate ametnikkude soodustamist, kuna puudustkannatajaid väikesepalgalisi ainult lubadustega toidetakse.

Eesti on põllumajanduslik riik, kus suurem osa elanikkudest on põllupidajad, kes alati kõige vaenulikumad palgateenijatele, eriti ametnikkudele. Maamehelik hääli jääb meie seadusandlusel ja riigi juhtimisel alati mõduandvaks ja sellepärast on ka tulevikus vähe lootusi, et nende poolt riigiteenijate õigustatud nõudmised heatahtlilt vastutulekut leiaks.

Kõiki eelnimetatud asjaolusid arvesse võttes on kahtlemata selge, et riigiteenijad ainult ise eneste organiseerimise kaudu visa võitluse teel suudavad kaasa aidata oma olukorra parandamiseks.

Praegu, mil kõik lootused on ebaõnnestunud, mil kõik lubadused on osutunud pettumuseks, mil alaline elukalliduse tõus päey-päevalt palgateenijate olukorda raskendab, seisavad kõik riigiteenijad ja nende organisatsioonid suurima ülesande lävel.

Tegelik elu on näidanud ja näitab, et paremuste saavutamiseks on vaja reaalsete jõudude vahekorra, on vaja sellest, mil määral kannataja pool suudab ennast maksuma panna. Nii on ka olukord riigiteenijatega. Et omis nõudmisi tagajärgi saavutada, peavad riigiteenijate organisatsioonid endast kujundama sarnast jõudu, et nad ühel või teisel teel suudaks leida abinõusid ja võimalusi teenijate õi-

gusliste ja majandusliste huvide elustamiseks.

Selleks on vaja: 1) koondada kõik riigiteenijad eneste kutseühingutesse, 2) liidud ja ühingud koondada oma korda riigi- ja omavalitsusteenijate keskliitu, 3) kodaniku ja avaliku arvamise heatahtlikkuse võitmiseks püüda kodanikkonda järjekindlalt ja süstemaatiliselt tutvustada ja informeerida riigiteenijate tõelise seisukorraga.

Praegu on riigiteenijate pere oma ühingutes, võib olla, kaunis hästi organiseeritud, kuid keskliidu ümber on koondunud neid umbes 50%.

Organiseerimisest on palju räägitud. Ühed toonitavad, et keskliit olgu vaid sihtliit, organiseerimine ja kõigi nõudmiste algatamine sündigu allühingutes; teised aga püüavad kogu organiseerimistööd keskliidu peale panna.

Neid küsimusi kaaludes asus keskliidu juhatus seisukohale, et organiseerimistöö peaks teostuma eeskätt keskliitu kuuluvates kutselistes või ametalalistes organisatsioonides, sest keskliit koosneb ju ainult neist isikutest, keda organisatsioonid (post, raudtee, mets, toll jne.) siia saadavad, ja loomulik on, et iga tegelane omas organisatsioonis, oma olusid hästi tundes, organiseerimise alal palju rohkem suudab korda saata, kui keskliidu poolt sinna selleks määratud mõne teise organisatsiooni tegelane. Kuid keskliit ei keeldu sellega organiseerimistööst, vaid püüab kõigiti kaasa aidata, luua neis keskkohdades uusi ühinguid, kus nad veel puuduvad, korraldada võimalust mööda, eriti provintsi linnades, üldisi ergutuse- ja organiseerimise-kõnekoosolekuid, saates kõnelema oma esitaja ehk jälle andes kohtadele selleks vastavat informatsiooni.

Tähtsamatest keskliidu ülesannetest oleks kodanikkonna heatahtlikkuse võitmine. Ajalehis on katkendiliselt ilmunud artikleid riigiteenija ja ta nõudmiste kaitses, kuid need ei võimalda kujukat ülevaadet. Keskliidul peaks olema täpsed andmed välismaade oludest, peaks olema oma ajakiri ja peaks olema palgaline kutsesekretär, kes kõigis küsimustes vastavate andmetega ajalehis ja mujal suudaks ebaõiglasi teateid tagasi tõrjuda, nõudmisi põhjendada ja teenijate olukorda tõetruult kodanikkonnale valgustada. Samuti peaks ka seaduse-eelnõud meie asjatundliku arvustaja käest läbi käima, et

saaks õigel ajal reageerida nende puudustele.

Võimata on selles lühikeses üleskutses kõiki üksikasju ära märkida, mis oleks hädatarvilikud riigiteenijate organisatsioonide mõjuvõimu tõstmiseks.

Kõigi eelnimetatud ülesannete teostamiseks ei jatku üksi heast tahtest, vaid selleks peab olema organisatsioonil ka majanduslist jõudu.

Praeguse eelarve juures, saades 22 saadiku pealt 20 krooni, on keskliidu tulud nii väiksed, et võimaldavad vaid tasuda ruumide üüri, kantselei- ja jooksva töö kulud.

Organiseerimise otstarbeks on keskliidu tuludena ette nähtud annetusi organisatsioonidelt.

Keskliidu juhatus pöörab kõigi riigiteenijate organisatsioonide poole palvega, annetada keskliidule võimalust mööda organiseerimise otstarbeks toetust, et keskliidul avaneks võimalus samme astuda riigiteenijate koondamiseks olemasolevaid või loodavasse ühinguisse.

Praegune olukord kohustab meid rohkem kui kunagi enam eneste ridu koondama, kuid vaatamata sellele, näeme kahjuks mõnes organisatsioonis loidust, mõnes isiklikke intriige, mis ühistööd halvavad, mõnes liikmete arvu üldist vähenemist, kutselaliste ühingute keskkoondu- sest lahkumist ja mõnes ka poliitilisi lahkelisid ja arusaamatusi.

Kõik nimetatud nähtused mõjuvad negatiivselt (halvavalt) organisatsioonide mõjuvõimu tõusmisele. Keskliidu juhatus kutsub kõiki ühinguid, kõiki tegelasi ja kõiki riigiteenijaid loobuma aktsioonidest, mis takistavalt mõjuvad organisatsioonide edukusele. Tehkem, mitmesuguste seisukohtade pooldajad ja kaitsjad, vastastikku järeleandmisi, sirutagem kõik riigiteenijad, eriti väiksema ja keskmise palga saajad, üksteisele omad vastastikku abiandvad käed, tegutsegem põhimõttel: üks kõigi ja kõik ühe eest, püüdkem kõik kaasa aidata selleks, et kõik riigiteenijad koonduks keskliidu ümber, et suudaksime lähemas tulevikus kujundada endast sarnast autoriteetlist organisatsiooni, kelle nõudmistega ollakse sunnitud arvestama. Selle eesmärgi saavutamiseks peaks kõik aktiivsed tegelased ja ühtlasi ka kõik riigiteenijad südilt kaasa aitama.

Kui riigiteenijaskond ise asjasse loult suhtub ja mõnekümne sendilisi kuuliik-

memakse liig suureks ohvriks peab, siis teadku ta ka seda, et arvuliselt väikesel organisatsioonil, kel puudub raha hoogsama ja otstarbekohasema tegevuse arendamiseks, pole mingisugust mõjuvat abi nõu teenijate olukorra parandamiseks.

Küsigem igaüks iseendalt, mis on ta teinud oma olukorra parandamiseks? On ta ühingu liige, on ta osa võtnud koosolekutest, on ta annud direktiive valitud isikutele, on ta jälginud organisatsioonide poolt esildatud nõudmisi ning kongressidel ja koosolekutel vastu võetud otsuseid, on ta püüdnud endale selgeks teha seda aabitsa tõde, et paremusi saab vaid jõudude koondamisel, milleks vaja: 1) et kõik teenijad oleks organiseeritud, 2) et kõik ühingud koonduks keskliitu, 3) et valitaks teovõimsad isikud juhtivatele kohtadele jne.

Kui riigiteenijaskond arvab ja loodab, et keegi teine ta olukorra parandab, kui ta oma jõude killustab tühiste näaklemistega, kui ta ei suuda lähemas tulevikus paremini organiseeruda, kui ta ei suuda arusaamisele tulla, et organisatsioonide

mõjuvõimsa tegevuse võimaldamiseks peavad kõik kaasa aitama vähemalt oma liikmeks olemisega, siis peame me igavesti Tuhkatriinu osas olema, kannatades alatoitlust, elades antihügieenilistes ruumides ja toites ennast nende härrade lubadustega, kes saavad riigikassast mitmekordse palga.

Kõik selles üleskutses öeldud sõnad on maksivad ka linna- ja maakonnavalitsuste teenijate kohta, kellel veel raskem endid organiseerida ja nõudmisi ühtlustada, sest neil pole tegemist ühe peremehega. Omavalitsuseteenijad pole mitmes linnas ja maakonnas veel üldse organiseeritud. Keskliidu juhatus kutsub ka kõiki omavalitsuse teenijaid endid koondama ja ühinema keskliiduga.

Kaasteenijad, raputage enesest mahlaid ja ükskõiksus, asuge hoogsalt eneste huvide, eneste parema tuleviku kaitsele, aidake kõik kaasa selleks, et kõik riigi- ja omavalitsuseteenijad organiseeruks ja koonduks ühiseks võitlusvõimeliseks riigi- ja omavalitsuseteenijate organiseeritud pereks.

Riigiteenijaskonna laenu-hoiuühisuste asutamisest.

Viimasel ajal on postiametkonna teenijaskonnas märgata erilist huvi omavalitsuste laenu-hoiuühisuste asutamise vastu. Juba varemadel aegadel tegutsesid hea eduga Tallinn-Vaksali postkontori teenijate ja posti peavalitsuse ametnikkude l.-h.-ühisused. Neile siginesid pea juurde k.-ü. Tallinna osakonna, Narva p.-t.-k. ja Tartu postkontori teenijate kasad. Hilisemal ajal registreeriti Võru, Viljandi ja Pärnu teenijate ühisused.

Mõnelt poolt on kuulda pessimistlikku arvamist sarnaste ühisuste tarviduse ja elujõu kohta, mis näib aga liigse kartusena, kuna praegu tegutsevad ühisused kõnelevad hoopis vastupidist.

Igalpool on märgata suurt huvi ühisuste vastu ja järjest kasvav liigete arv ja tegevuspiirkond aina süvendab ühingu arenemist.

Sellepärast tuleks soovitada ka seal, kus seesugused ühisused veel puuduvad, asuda nende loomisele. Põhjusi selleks ju oleks.

Esiteks aitaksid need ühisused teenijatele-liigetele rahalisi tagavarasid koguda, kui iga kuu palgast kroon ehk kaks

hoiule anda. Teiseks on niisugusest omavahelisest kassast laenu saamine lihtsam ja hõlpsam, kui mõnest suuremast l.-h.-ühisusest. Siin võivad käemeesteks olla omad kaasteenijad. Ei tarvitse otsida tuntud rahamehi ega varandusega isikuid girantideks. Ka laenu suuruse pärast ei pruugi häbeneda. Läheb teinekord paar krooni vaja ja kohe on see summa käepärast saadaval. Peale nende ülesannete võib veel ühisus kasulik olla kooperatiivalal. Siin võib ühisus teha igasuguseid operatsioone: muretseda liigetele odava hinnaga puid, toiduaineid ja muid hädavajalikke tarbeid. Ärgu heidutagu algul talituskapitalide puudumine. Ühisus võib opereerida vekslitega. Ärimehel anda veksel ja liigetelt järelmaksu näol ainete ja tarbete eest raha sisse kasseerida. Ühe sõnaga mooduseid on küllaldaselt, kuidas liigete majanduslist ja tarbe korral ka vaimlist heakorda tõsta ja arendada. Asi tuleb ainult liikuma panna.

Et kaasteenijaid, kellel ehk huvi asja vastu, ära hoida üleliigsetest sekeldustest ja kuludest, mis võivad ühisuse põhikirja registreerimise juures ette tulla,

märgiks in siinkohal tarvilikud juhatused, kuidas asutada kõnesolevaid ühisusi.

Varem, kui veel rahukogud ühisusi ja liitusid registreerisid, võis soovi korral kõrvale kalduda l.-h.-ühisuste normaalpõhikirjast. Nüüd aga kuulub registreerimine siseministeeriumi võimkonda ja seal peetakse kooperatiivühisuste ja nende liitude seaduse nõuetest täht-tähelelt kinni, mispärast põhikirja kokkuseadmisel ja väljatöötamisel peab hoolga silmas pidama, et põhikiri kõigiti kooskõlas oleks maksvate seadustega. Kõige soovitatavam on võtta aluseks vastav normaalpõhikiri, missugune on saadaval Eesti ühistegelises liidus — Tallinas. Need on trükitud põhikirjad ja saadetakse liidu poolt igal ajal välja. Enne registreerimisele saatmist tuleb asutajatel seistukoht võtta põhikirja mõne punkti kohta, mis neil täita tuleb. Need on osamaksu ja lisavastutuse suurus ja peakoosoleku kvoorum, millede kohta on normaalpõhikirjas tühjad kohad.

Kuldbilansside seaduse põhjal (R. T. nr. 2 — 1926. a.) peab ühingu osamaks olema vähemalt 1000 väärtkindlat Eesti marka, see oleks siis 10 kr. Lisavastutus on tarvilik ühingu krediitvõime tõstmiseks. Harilikult piirdub meie ühingute liigete lisavastutus 2—5-kordse sundusliku osamaksu summaga. On osamaks 10 kr. — siis on lisavastutus 20 ehk 50 kr. Need summad tulevad kirjutada normaalpõhikirja § 6 (lisavastutus) ja § 13 (osamaks).

Mõni varem registreeritud postiteenijate l.-h.-ühisus on jätnud oma põhikirjast välja nõukogu korraldus määrused. Kuna kooperatiivühisuste ja nende liitude seaduses ühisuse nõukogu asutamine laenu otstarbeks asutatud ühisustele sunduslikuks on tehtud, siis peab põhikiri tingimata ka nõukogu korraldusmäärusi sisaldama. Vastasel korral ei registreerita siseministeeriumi poolt ühisus.

Seda peetagu silmas põhikirja väljatöötamisel.

Peakoosoleku kvoorum, s. t. liigete alammäär, mis peab koos olema, et koosolek oleks otsusvõimeline, tuleb põhikirjas ette näha. See moodus, mis on ette nähtud normaalpõhikirjas (§ 47); ei ole riigikohtu seletuse järele seaduslik (s. t. moodus, et peakoosolek on igasuguse liigete arvu koosole-

misel otsusvõimeline, kui ta on määratud korra järele kokku kutsutud).

Peakoosoleku kvoorumiks on meie ühingutes harilikult $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ liigete üldarvust. Seda määratagu oma äranägemise järele, kohalisi olusid silmas pidades. Teistkordne koosolek pidamata jäänud koosoleku päevakorra harutamiseks võib olla otsusevõimeline igasuguse koosolijate arvu juures. Nii siis normaalpõhikirja § 47 tuleb vastavalt parandada.

Ühisuse aruande kokkuseadmise ja revideerimise tähtaegade kohta nõuab siseministeerium põhikirjas täpseid andmeid. Normaalpõhikirjas puudub täiesti vastav §, mispärast normaalpõhikirja § 57 järgi tuleks sisse võtta uus § 57-a, mis järgmiselt kõlaks:

„Läinud aasta aruand ühes eelarvega seab juhatus kokku hiljemalt 15. märtsiks. See aruanne peab olema revisjonikomisjoni poolt läbi vaadatud hiljemalt 15. aprilliks ja peakoosoleku poolt kinnitatud hiljemalt 1. maiks.“

Normaalpõhikirja § 60 märkus II on vastolus kooperat.-ühis. ja nende liitude seadusega ja põhikirja sama §-i märkus I-ga, mispärast normaalpõhikirjas tuleb § 60 märk. II läbi kriipsutada ja § 60 tekstis sõna „võib“ parandada „valib“. Seda sellepärast, et seadus teeb peakoosolekule kohuseks valida revisjonikomisjoni liikmed, ei anna aga selle valimise või mittevalimise küsimust peakoosoleku võimkonda.

Lõpuks tuleks veel normaalpõhikirja § 63 parandada, kuna seal näidatud välisrevisjoni seaduse alusel on muudetud riigikogus. See § võiks järgmiselt redigeeritud olla: „Ühisus kuulub, peale oma revisjonikomisjoni ja nõukogu revideerimise, vastavate seaduste põhjal veel sundusliku välisrevisjoni alla.“

Kõike eeltoodut tuleks tingimata silmas pidada põhikirja kokkuseadmisel. On põhikiri valmis, siis esitatakse ta kahes eksemplaris siseministeeriumile. Põhikirja mõlemad eksemplariidid kui ka ühingu registreerimise palve peavad kandma kolme asutaja allkirju. Asutajate allkirjad registreerimispaalvel ning nende teguvõime tulevad lasta tõeks tunnistada notaril, politseil või omavalitsusel. (Põhikirjadel allkirjade tõestamine ei ole tarvilik, seda tehakse ainult palvel).

Kõik parandused ja juurekirjutused põhikirjas tulevad põhikirja

lõpus enne asutajate allkirju õiendada, s. t. täpselt ära märkida kõik mahakus-
tutused ja asemelekirjutused. Mahakus-
tutatav tekst tuleb värvilise tindiga nii
läbi kriipsutada, et algtekst oleks loetav.
Ei jatku trükitud põhikirja lõpus kõigile
õiendustele ruumi, siis tuleb pulitaid lehti
juurde õmmelda.

Tempelmarkisid tuleb registreerimis-
palvele lisada — 1) palvele endale (v.
tempelmaksu seadus — nagu palvekirja-
dele), siis 2) põhikirjade pealt — esimese

eksemplari pealt 100 s., teise pealt 10 s.
poogna (4 lhk.) pealt ja 3) ühingu registree-
rimise „Riigi Teatajas“ kuulutamise kulu-
deks 1 kr. Viimast summat võib ka posti
rahakaardiga saata ehk sisse maksta
Eesti panga osakonda „Riigi Teataja“ de-
posiiti, lisades siis registreerimispalve
juure E. P. kviitung.

Igasuguste arusaamatuste selgitami-
seks pöördagu näpunäidete saamiseks
Eesti Ühistegelise Liidu poole — Tal-
linnas.
E. M.

Läti raudteelased Tallinnas.

Mäletavasti korraldas möödunud aastal raudteelaste kultuur-hariduslik selts „Raudam“ külaskäigu Riiga, kus meie raudteelasi vastu võttis läti raudteelaste nõnda nimetatud punane ametiühing. Viimase poolt tehti kõik mis võimalik, et meie raudteelased külaskäiguga rahule jääksid. Tänuks lahke vastuvõtu eest kutsus „Raudam“ läti ametvendi meile võõrsiks käesoleva aasta suvel.

Laupäeval, 30. juunil, saabusidki Riia rongiga Tallinna umbes 90 läti raudteelast, eesotsas ühingu esimehe seimi liikme Seibotiga, ja umbes kümnekond riigiteenijat mitteraudteelasi, eesotsas läti riigiteenijate ühingu juhatuse liikme Bumber'iga. Valka oli neile vastu sõitnud „Raudami“ juhatuse liige Michelson. Tallinnas võtsid läti ametvendi vastu „Raudami“ liikmed ja raudteelaste keskühingu sekretär Rukki. Külalistele korraldati ETK ruumes hommikueine ja viidi neid pärast seda laulupeole, kuhu nad jäid kuni õhtuni. Laulupeost jäi läti ametvendadel väga hea mulje. Nii lauljate kui ka kuulajate arvu poolest olla nende möödunud aasta laulupidu meie omast kaugel taga olnud. Hästi meeldis külalistele laulupeo platsilt avanev linna ja mere suurepärane panoraam.

Õöbisid külalised vagumites.

Järgmisel päeval käidi riigikogu hoonet vaatamas, kus komendandi poolt lahkesti seletusi anti. Mõistagi, et ka Pikk Hermann ei jäänud küllastamata, olgugi et see rännak nii mõnelgi tüsedal läti ametvonnal hiigi palgele manas.

Toompealt mindi Kadrioru lossi, kus tutvuneti meie kunstiesemetega, ja käidi Peeter Suure majas.

Kell 2 korraldati „Raudami“ poolt läti klubis külalistele lõunasöök. Koosviibimine oli väga sõbralik. Siin avanes ka võimalus läti ametvendadega pikemalt mõtteid vahetada ja üksteist raudteelaste olukorraga vastastikku tutvustada. Nii kui selgus, ei ole ka läti raudteelaste olukord sugugi hiilgav. Alamad ja keskmised teenijad saavad samasuguse palga kui meilgi. Ka õigusline kord ei ole parem meie omast. Mis puutub aga ametiühisuslikku liikumisesse, siis on läti ametvennad kaugel meist ees. Nad on juba selle ajajärgu läbi elanud, kus kõrgemad ametnikud avalikult väiksemate vendade kulul profiiti võisid lüüa. Niisugust ülekohtu kui meil möödunud aastal, kus alamteenijad ja -ametnikud, kes palgavõitluses esirinnas olid, vaevalt 20% palgakõrgendust said, kuna kõrgemate ametnikkude palgakõrgendus mõnel juhusel küni 70% protsendini küünis, on endistel aastatel ka läti ametvennad oma nahal tunda saanud. Nüüd, tänu organisatsioonidele, pole niisugune asi Lätis enam mõeldav.

Läti raudtee alamteenijad ja -ametnikud on praegu koondunud ühingusse, mis töötab solidaarselt teiste töölisorganisatsioonidega ja on astunud läti ametiühingute keskliidu liikmeks. Sellepärast neid nimetataksegi „punasteks“. On veel kõrgematest ametnikkudest koosnev nõnda nimetatud „kollane“ ühing, millel aga läti raudteelaste ametiühingulises liikumises mingisugust tähtsust pole.

Koosviibimisele oli ilmunud ka „Raudami“ laulukoori liikmeid, kellede poolt külalistele mõned laulud ette kanti. Läti ametvennad vastasid läti lauludega. Tek-

kis sõe vahekord ja päris kahju, et meil aega nii vähe kasutada oli. Mitmed külalised avaldasid soovi mootorlaevaga Piritale sõita, et ka linna ümbruskonnaga tutvuneda ja väikest lõbusõitu merel teha. Kiiresti koguti Kalaranda ja sõit läks Piritale. Seal vaadati kloostri varemeid ja pöörati peatselt linna tagasi, sest et õhtuse Riia rongiga kavatseti ära sõita. Jaama saabudes oligi juba rong jaama ees ja kuni ärasõiduni jäi vaid pool tundi.

Kõigega, mis nähtud ja kuulud, samuti ka vastuvõtuga olid külalised väga rahul ja tegid eesti raudteelastele lahke ettepaneku tuleval aastal külastada neid Riias.

Nii sündis lahkumine kõige paremate muljete saatel. Mõlemalt poolt sooviti peatset jälleenagemist.

Kahjatsusega peab aga konstateerima, et meie raudteelaste laiematel hulkadel läti ametvendade Tallinna tulekust midagi teada ei olnud. Isegi kõik keskühingu juhatuse liikmed ei olnud selle külaskäigu kohta informeeritud. Ainult sellega oli seletatav vastuvõtjate ja saatjate väike arv jaamas. Seda asjaolu püüdis kasutada oma sündmatu väljaastumisega juba 1923. a. soome külaskäigu ajast raudteelastele tuntud liikumisdirektsooni ametnik Grünberg. Selle härra väljaastumine leidis aga väärilise hinnangu raudteelaste ringkondades ja ajakirjanduses ning sellepärast ei ole tarvidust selle juu-

res pikemalt peatuda. Niipalju võiks aga tähendada, et Grünberg püüab nähtavasti iga hinna eest karjääri teha, järele aimates oma sihtide saavutamiseks isegi Vene tsaari raudteede kurikuulsate kahepeagakulli ühingu liigete provokatsioonilise tegevuse võtteid. Kahepeagakotka või -kulli ühinguisse koondusid tsaari ajal suuremalt jaolt tumeda minevikuga indiviidumid. Nad olid kõikide kaasteenijate poolt põlatud ja kuna nendel harilikud edasipääsemise võimalused puudusid, siis püüdsid nad seda saavutada oma kaasteenijate kahtlustamise ja äraandmisega, ise arglikult pugedes sandarmide selja taha. Kui aga tsaari võim kukus, siis olid nad kõige nobedamad punaste võimu tunnistajad.

* * *

Saabudes Riiga saatsid läti raudteelased eesti ametvendadele järgmise sisuga telegrammi: „Jõudes kodumaa pinnale täname veel kord Keskühingut ja Raudami kõikide ekskursantide nimel kõige südamlikumalt sooja vastuvõtu eest. Teie kenas pealinnas mööda saadetud päevad ja teie suurepärane laulupidu jäävad meile kauemaks ajaks kaunimaks mälestuseks. Zeibolt. Bumber.“

Millal meie Grünbergid sarnasele arusaamisele rahvusvahelisest viisakusest jõuavad? Nii mõndagi oleks neil hädatarvilikult „punastelt“ õppida.

Belgia raudteelaste ja postiteenijate ühingu kongress.

(Lõpp.)

Edasi tähendatakse, et reformistlikeks tembeldatud ametiühingud ei ole kunagi tagasi pörganud streigi kui võitlusabinõu käsitlemisest, kui see asjale kasulik on olnud. Belgia raudteelaste ja postiteenijate ühing kuulutas 1923. a. streigi välja, olles selle korraldajaks ja juhtijaks. Rajades oma tegevust klassivõitluse põhimõttele on ühing alati püüdnud kõigi abinõudega parandada oma liigete kõlblist, vaimlist ja ainelist olukorda. On kõige erksamalt valvel olnud ametiühingulise liikumise ja streigi vabaduse eest. Ja et niihästi need, kui ka kõik teised tööliste olukorda puutuvad küsimused seadusandlusega reguleeritakse, siis on ühing otsustanud oma esitajate kaudu seadusandluse tööst osa

võtta. Selleks otstarbeks on ühing tööliste partei nimekirjas oma esitajad parlamentaanti saatnud.

Riigiteenijate ja -tööliste olukord on ärarippuv valitsusest. On valitsus tagurline, tuleb valvel olla selle eest, et ei kärbitaks kättevõidetud soodustusi; on ta aga demokraatlik, avaneb võimalus uusi soodustusi juurde võita. Ühing on suutnud ka igale poole valitsusasutustesse, kus tööliste ja teenijate saatust otsustatakse, oma esituse sisse viia.

Ühing ei eita revolutsiooniliste abinõude tarvitamist vajaduse korral, kuid harilikudes tingimustes püüab eestkätt kokkuleppe teel saavutada küsimuste lahendamist.

Välja minnes neist põhimõtteist ja soovides selgusele jõuda, missugust voolu — kas revolutsioonilist või nõnda nimetatud reformistlikku — pooldab Belgia raudteelaste ja postiteenijate enamus, esitab ühingu juhatus kongressile vastavalt kaks resolutsiooni.

Esimene — revolutsiooniline — näeb ette ainult revolutsiooniliste abinõude tarvitamist, eestkätt ülemaalisi streike. Kokkulepete sobitamisest tuleb loobuda ja valitsusasutustest oma esitus ära kutsuda. Teha ülesandeks oma esitajatele parlamendis kasutada parlamendi kõnetooli ainult poliitilise propaganda tegemiseks.

Teine — reformistlik — näeb ette ühingu liigete kõlblise, vaimlise ja ainelise olukorra parandamist kõigi abinõudega, käsitledes ka streiki tarviduse korral. Tunnistatakse koostöötamist valitsusasutustega ja parlamendiga. Selle tõttu peetakse tarvilikuks neisse asutustesse oma esitus võimalikult suuremal määral sisse viia. Tunnistatakse, et ainult meetodiline, teaduslikult põhjendatud ja järjekindel võistlusviis võib võidule aidata, kuna aga kaotiline tegutsemine tingimata kaotusele viib.

Enne hääletamist peetud läbirääkimistel väljendati järgmisi seisukohti.

Revolutsioonilise resolutsiooni kohta tuleb silmas pidada kahte asja: revolutsioonilise voolu pooldajate poolt ülesseesa-

tavaid põhimõtteid ja taktikat, mida selle voolu pooldajad soovivad käsitada. Mis puutub põhimõtetesse, siis ei sisalda nad midagi uut, sest et ka nõndanimetatud reformistlik vool tunnistas klassivõitlust ja seab oma eesmärgiks tööliklassi vabastamise kapitalismi ikkest praeguse ühiskondliku korra muutmise teel. Seda ei saa aga mitte kätte selle taktika käsitlemisega, mida eelistab revolutsiooniline vool. Kogemused on näidanud, et praegustes tingimustes selle taktika käsitlemine annab just vastupidiseid tagajärgi oodatavate asemel. Et kõiki tööliklassi poolt ülesseseatud nõudmisi täies ulatuses teostada, selleks on tarvilik luua eeltingimused.

Reformistlike voolu kohta tähendatakse, et ta baseerub suurtele kogemustele, mis tööliikumine on omandanud pikal võitluse teel. Nendest kogemustest on välja kujunenud võitluse meetodid, millede käsitlemine on tagajärgi annud ja võimaldanud tööliklassile nii mõndagi omist nõuetest ellu viia. Praegustes tingimustes on ainult nende meetodite käsitlemine mõeldav.

Läbirääkimistele järgnenud hääletamisel võeti reformistlik resolutsioon vastu ja kiideti ühtlasi heaks ühingu juhatuse poolt senini käsitatud võitlustaktika.

Nii siis pääsis Belgia raudteelaste ja postiteenijate ühingus seekord võidule mõõdukas vool.

Riigi- ja omaval. teenijate keskliidu tegevusest.

Vanusetasu. Mai ja juuni kuu kestel käis keskliidu delegatsioon mitu korda härra rahaministri juures selgitamas vanusetasu ja kõrgendatud perekonnaabiraha seaduste maksmapanekut. Viimasel korral teatas hr. minister, et seaduse eelnõu valmistamise viivitus olla tingitud riigikassast. Ministri loal ja volitusel oli delegatsioon ka riigikassa peadirektori juures, kellega pikemal läbirääkimisel nii kaugele jõuti, et riigikassa seaduse eelnõu välja töötas. On loota, et hr. rahaminister sügisel eelnõu vabariigi valitsusele esitab. Seadus hakkaks maksma 1. IV. 1929. a.

Keskliidu juhatus otsustas samme astuda seaduse eelnõu täiendamiseks vastavalt teenijaskonna nõuetele. Lähemas

„Side“ numbris nimetatud seaduse eelnõust pikemalt.

Arstiabi. Töö-hoolekandeministeriumis on uus riigiteenijate arstiabi korralduse seaduse eelnõu välja töötatud ja ministrite vahelises komisjonis juba läbi vaadatud. Seadus näeb ette, et kodusest arstimise kuludest peab teenija 20% ise kandma. Keskliidu juhatus pööras töö-hoolekandeministri poole, paludes seaduse eelnõud nii täiendada, et riik kõik arstimise kulud kannaks, senni kui palgad ei vasta elataminiimumile.

Minister põhjendas läbirääkimistel 20% kuludest teenijate peale panemist sellega, et teenijate enda juuremaks aitab piirata arstiabi tarvitamise liialdusi, et riigi ku-

lud arstimise alal enam ei tõuseks. Keskliidu delegaadid, Kallmann ja Kari, palusid liialduste ärahoidmiseks muid abinõusid leida. Minister selleks võimalusi ei leidnud. Samuti ei annud minister delegatsioonile lubadusi selleks, et riik kõik kulud kannaks, sest riigikogu ja sotsiaalkomisjon olla selle vastu. Minister lubas keskliidu märgukirja ministrite-vahelise komisjonile ette kanda ja 20% juuremaksu alandamise võimalust kaaluda.

Korterid. Keskliidu esindajad olid hr. riigivanema juures nõupidamisel aialinna „majakeste“ ehituste asjus. Nõupidamisest võtsid osa ministriumide esindajad ja Tallinna linnapea.

Keskliidu esindajad juhtisid nõupidamisel tähelepanu sellele, et nimetatud „maja-

keste“ ehitamisega korteri kriis ei lahene ning pidasid tarvilikuks esijärjekorras elukorterite ehitamiseks võimalusi leida. Koosolek asus seisukohale, et korterite ehitamine on seotud raha küsimusega, mille tõttu siin ei saa konkreetseid samme astuda. Kuna „majakesed“ kodanikkude poolt väheste summadega suudetakse ülesse ehitada, siis tuleks ikkagi asuda eestkätt nende ehituse soodustamise teostamisele, milleks pole ülesaatmata raskusi.

Organiseerimine. Organiseerimise alal saatis keskliit kõigile riigi- ja omavalitsuseteenijatele ergutusüleskutse, milles kutsutakse teenijaid organiseeruma ja koonduma keskliitu (üleskutse on avaldatud tänases n-ris. Toim.).

Sekretariaat.

Kurjad keeled.

„Side“ veergudel on mitmel puhul kirjutatud vaenulistest isikutest, kes postiametkonnas kutseühisuslikele liikumisele püüavad teha igasuguseid takistusi. Kahjuks on sageli need kirjeldused olnud väga ebamäärased, ei ole suudetud või tahetud otsekohest süüdlast näidata ja on püütud selle tõttu teha mitmeid kaassüüdlasteks sel juhusel kui keegi üksik isik maha saab mingisuguse vaenulise teguviisiga.

Sarnane taktika on välja kutsunud suuri sekeldusi ja mitmelt poolt on kutsetegelastele selgel sõnal öeldud: kirjutage avalikult isikust, kes organisatsiooni vastu vaenulist tegevust avaldanud, kuid ärge kahtlustage süüta tegelasi.

Asudes seisukohal, et igaüks oma tegude eest peab vastutama, tahaksin käesolevaga paljastada isikut, kes levitab vaenulisi teateid kutseühingu aadressil.

Kui postivalitsuse peadirektor hr. Jalajäsa juuni kuul ametliselt ringreisult tagasi tuli, kutsunud ta kutseühisuse keskjuhatuses esitaja selgitust andma selle kohta, kuidas kasutab keskjuhatus erikapitalist suvilate- ja kodude soetamiseks saadud summasid.

Hr. peadirektor teatanud, et Narva postkontori ülem olla temale rääkinud, et keskjuhatus andvat ainult kutseühingu liigetele suvilas maksuta ruume kasutada. Mitteliigetele, aga ei andvat keskjuhatus ruume, vaid laskvat nad parem kas või

tühjalt ja kasutamata seista. Peadirektor juhtinud keskjuhatuses esitaja tähelepanu sellele, et erikap. summasid koguvad kõik teenijad ja sellep. peavad ka kõik teenijad saama suvilaid kasutada, vaatamata sellele, on nad ühingu liikmed või mitte.

Juba möödunud sügisel ilmus „Päevalehes“ artikkel, milles avaldati samasuguseid valetateid. Siis tuli keskjuhatuses sarnase kirjelduse puhul postivalitsusele kirjalikult selgitust anda ja „Päevalehes“ õiendada.

Käesoleval juhusel pääsetud vaid sõnalise selgituse andmisega, teatades ruumide andmiseks tehtud korraldustest.

Nimelt tegi keskjuhatus kõigile osakondadele omal ajal teatavaks, et suvilas saavad maksuta ruume kõik posti t.t. teenijad ja nende perekonnaliikmed. Juhusel, kui soovijaid peaks rohkem olema kui tube, siis eesõigustatakse neid, kel hädine tervis. Tube on aga praegugi rohkem kui suvitajaid ja sellep. on saadud kõiki rahuldada. Keskjuhatus asub seisukohal, et ruumide andmisel ei saa eesõigustada liikmeid, kuigi see organisatsiooni huvides oleks, sest rahasummad on kõigi teenijate poolt kogutud.

Seletus tunnistati peadirektori poolt rahuldavaks ja seda puhku on konflikt jällegi likvideeritud.

Postivalitsus ja kutseühisus on leidnud ühise mooduse, kuidas teenijatele erikapitalist saadud summadega kodude soetamise

näol soodustusi anda, kuid see asjaolu teeb nähtavasti mõnele härrale „hinge- piina“, ja seda nimelt neile, kes kadestavad kutseühisuse arengut.

Ei tahaks uskuda, et Narva osakonna juhatus keskjuhatus teadet teenijatele valesti tõlgitses, vaid siin on tegemist va-

leteadete levitamisega. Nähtavasti tahab hr. S. kutseühingule erikapitalist suvilate ja kodude soetamiseks toetuse andmist seisma panna ja sel teel kutseühisuse tegevust halvata.

Loodame, et see katse vähe vilja kannab. —nn.

Posti t. t. teenijate kutseühisuse keskjuhatus tegevusest.

Juba aegsasti asus keskjuhatus k. a. 29.—30. aprilli kongressi otsuste elluviimise teostamisele, rutates peaausjalikult nendes küsimustes, mis seotud rahaliste kuludega, et ametkonna eelarve kokkuseadmisel oleks juba vajalised eeltööd tehtud.

1) Nii pööras keskjuhatus postivalitsuse poole märgukirjaga, milles palus osakondade juhatajate, vanemametnikkude ja teiste kõrgemas järgus ametnikkude arvu tõsta ning IV järgu ametnikkude arvu vastavalt vähendada.

Neid nõudmisi põhjendas keskjuhatus teenistuse huvidega, sest osakondi, toimkondi on suuremates asutustes juure tulnud, I kl. kontoreid on juure tulnud, on avatud ja avatakse uusi operatsioone (posti jooksvad arved, postikassa, jne.). Nimetatud tööalade juhtimiseks ja teostamiseks ei jatku vastava palga tööjõude, vaid on palju nähtusi, kus võrdsetel tööalade juhtimisel isikud saavad mitte võrdset palka, mis ebaõiglane ja mida ei saa enne kõrvaldada, kui suurendatakse vanemate järkude ametnikkude arvu. Selle teostamisel avaneks ka teistel järgus edasisaamise võimalus.

2) Varustuse puuduste kohta esildas keskjuhatus postivalitsusele märgukirja, paludes varustuse andmist täiendada möödunud kongressil vastuvõetud otsuste kohaselt.

3) Maavõrkude tehnilistele tööjõududele olla peavalitsuse poolt suvekuudel puhkuse võimaldamine keelatud, olgugi et kohalised olud seda vahest lubaks. Nii seletasid maavõrkude esindajad kongressil. Kongress võttis vastu otsuse paluda postivalitsust ka maavõrkude tehnilistele tööjõududele suvekuudel puhkus võimaldada, kui kohalised olud seda lubavad.

Keskjuhatus saatis selle teostamiseks

postivalitsusele vastava märgukirja, kuid vastust pole veel saadud.

4) Postivalitsuse ringkirjaga lubati asutuste ülematel kauemat aega haigust põdenud teenijaid ainult siis uuesti tööle lubada, kui usaldusarst haige täitsa terveks tunnistanud. See ringkiri tekitas mõnes kohas arvamisi, et haigetele võidakse teha rohkem kitsendusi, kui R. T. avaldatud arstiabi korraldused seda ette näevad. Keskjuhatus saatis postivalitsusele sellekohase märgukirja, milles juhi tähelepanu ebaselgele olukorrale, mis võib tekkida sarnasel puhul, kui teenija, kes haige olnud, on arsti poolt tunnustatud mitte täitsa terveks, vaid töövõimeliseks. Ringkirja kohaselt ei saa asutuse ülem teenijat tööle lubada, sest arst pole teda täitsa terveks tunnistanud. Nii peaks isikule, kes 26 nädalat haige olnud, järgnema $\frac{3}{4}$ palka maksmine. Kuid $\frac{3}{4}$ palka saavad aga ainult need, kes haiged, mitte töövõimelised, kuna käesoleval juhul arst on konstateerinud teenija töövõimet. Keskjuhatus palus postivalitsuse ringkirja täiendada ja selgemalt tõlgitseda. Postivalitsus teatas, et ei olla nimetatud ringkirja täiendamiseks ja selgemalt tõlgitsemiseks mingisugust tarvet, sest mingisuguseid arusaamatusi ei olla selles asjas ette tulnud.

5) Vabariigi valitsuse sellekohase otsusega lõpetatakse riigiasutustes suvekuudel laupäevadel töö kell 13. Seda soodustust ei lubatud aga posti t. t. asutuste teenijatele, sest et nende tööaeg erimäärustega korraldatud. Keskjuhatus palus postivalitsuse korraldust, et ka postiasutuste teenijatel oleks suvekuudel laupäeviti tööpäev 5-tunniline, välja arvatud valvekorra teenistus, kus seda muidugi võimata teostada. Nägu kuulda, olevat selleks juba asutustele korraldus tehtud.

Sekretariaat.

Soome postiteenijate külaskäik Tallinna.

Kolmandal juunil sõitsid soome posteljonide kutseühisuse Helsingi osakonna korraldusel soome posteljonid — ligi 60 inimest — Tallinna.

Postiteenijate kutseühisuse Tallinna osakonna juhatus, tehes ettevalmistusi soome külaliste vastuvõtuks, soovitas et soomlased sõidaks Tallinna igast teenijarühmast, sest meil on ühine organisatsioon. Soome posteljonide kutseühisuse Helsingi osakond oli seda ametnikkude ühingu teadustanud, kuid viimased ei sõitnud.

Lauapäeva õhtul oli sadamas arvurikas Tallinna postiteenijate pere soomlasi vastu võtmas. Külalised paigutati Tallinna osak. juhatuses poolt korraldatud maksuta korterisse — Raua tänava koolimaja.

Pühapäeval näidati külalistele posti-asutusi, riigikogu ruume, muuseumi ja muid vaatamisväärilisi kohti. Õhtul oli korraldatud külaliste auks Ühisklubis bankett, millest ligi 100 inimest osa võttis.

Auvõõrastena olid pidusöögil peadirektor hra Jallajas ja Tallinna suuremate asutuste ülemad, kelle lahelk vastu tulekul ja kaasabil külalisi tutvustati postiasutuste töödega. Lauas peeti rida kõnesid. Tallina osak. nimel tervitas külalisi osak. juhatuses esimees P. Tomson. Keskjuhatuses poolt tervitas esimees J. Kallmann, tuues ajaloolise ülevaate Soome ja Eesti hõimugulastest ning kriipsutades alla Soome ja Eesti lähenemise tähtsust, eriti aga postiteenijate organisatsioonide koostöö ja vastastikku tutvunemise vajadust.

Soomlaste poolt vastasid kõneledele posteljonide kutseühingu keskjuhatuses esimees hr. Väisonen, Hels. osak. esimees hr. Vaalroos ja teised.

Pikema kõne pidas hr. Väisonen. Kõneleja andis ülevaate soome postiteenijate organisatsioonist, teatades, et Soomes olla igal kutsel, s. o. posteljonidel, posti-

ametnikkudel, telefoniametnikkudel ja tehnilistel agentidel omad ühingud. Ühingutel puududa keskkoonus. Ametnikkude ühingud olla omavahel heas vahekorras, olla loomisel liit jne., kuid posteljonide vastu olevat kõik ametnikud ebasõbralikud. Posteljonid olla katset teinud, et nende ühing ametnikkude liitu vastu võetaks, ametnikud olla sellest keeldunud. Ka juhtivad ja kõrgemad ametnikud suhtuda posteljonidele ebasõbralikult. Pidu-päevadel andvat ülemad posteljonidele vormaliselt ja külmalt edasi tervitused, kuid piduvõõrastena ei viibida nad kunagi nende hulgas. Kõneleja ja kõik soome posteljonid olid väga huvitatud ja liigutatud meie demokraatilisest vaatest, kus peadirektor ja asutuste ülemad ühes pidulauas posteljonidega. Kõneleja tähendas, et ta olla meilt ses suhtes palju õpinud ja et neil, soome posteljonidel, oleks see suureks võidu saavutuseks, kui nad sel alal selleni jõuaks nagu eesti postiteenijad. Lõpuks palus kõneleja meie peadirektori vaadet ühise organisatsiooni hüvede või pahede kohta teada saada.

Peadirektor hr. Jallajas tähendas, et temal olevat täitsa arusaamata, miks teenijasliikide vahel vahet tehakse. Lühikeses kõnes juhtis hr. Jallajas tähelepanu sellele, et eestkätt peavad kõik teenijad eneste teenistusliisi ülesandeid kohuse-truult täitma ja kui teenijad omavahel nii töö juures kui ka organisatsioonilises liikumises hästi läbi saavad, siis mõjuvat see hea vahekord ka töö viljakusele kaasa, mispärast peab kõneleja organisatsiooni ühist peret ja koondust väga loomulikuks.

Soomlased olid hr. peadirektori mõtte-avaldusest huvitatud ja lubasid neid mõtteid ka kodumaal propageerida.

Lõbusas meeolus viibiti poole ööni Ühisklubis ja siis saadeti külalised jälle laevale.

Tallinna postiteenija.

**Iga riigiteenija, eestkätt raudteelane
ja postlane, toetab oma häälekandjat**

„Side’t“

kaastöö ja tellimisega!

Raudteelaste keskühing kolimas.

Raudteelaste rahaga ehitatud maja, kus asub praegu keskühing, antakse üle rahaministeeriumile.

1924. aastal pöörasid raudteelased vabariigi valitsuse poole märgukirjaga Tehnika tänaval asuvate endiste tehnikakooli majade asjus, ette tuues andmeid, mis tõendasid, et need majad on ehitatud raudteelaste rahaga. Teatavasti tegutses omal ajal Balti-Pihkva-Riia raudteedel õpilastele abiandmise selts, mis koosnes raudteelastest. Seltsi heaks peeti teenijate palkadest järjekindlalt iga kuu teatud protsent kinni ja nii moodustus seltsi kapital. Selle kapitali arvel ehitati koolimaju, muuseas ka Tallinna tehnikakool ühes elumajadega, kus õpilastele priikorterid saamist võimaldati. On täiesti loomulik, et need hooned oleksid pidanud seltsi likvideerimisel raudteelastele üle antama. Nendes oleksid ulualust leidnud raudteelaste kultuurhariduslikud seltsid, samuti ka kutseorganisatsioonid. Oleks avanenud võimalus pidada kursuseid ja teha laiemas ulatuses üldist kultuurhariduslikku tööd raudteelaste hulgas. Neil motiividel pööratigi omal ajal vabariigi

valitsuse poole, paludes majade üleandmist raudteelastele. Kõik palved jäid aga rahuldamata ja mis veel drastilisem, hakkasid liikuma kuuldused, et hooned võetakse isegi raudteevalitsuselt, kes neid kasutas ja antakse üle teistele asutustele. Tolleaegne raudteeülem lohutas ennast lootusega uue maja ehitamise kohta, kuhu pidid koonduma kõik raudteevalitsuse ametkonnad. Raudteelaste majad anti üle, kuid mis jäi teostamata, see on uue maja ehitamine raudteevalitsuse jaoks, kus pidi ruumi leiduma ka raudteelaste organisatsioonidele. Nüüd on otsustatud lähemal ajal üle anda rahaministeeriumile ka maja nr. 16-c, kus asub keskühingu ruum. Sel puhul pööras keskühing veel kord märgukirjaga vabariigi valitsuse poole, juhtides tähelepanu ülaltoodud asjaoludele ja nõudes, et maja, kus asub praegu keskühing, antaks täies ulatuses üle raudteelaste organisatsioonidele.

Kitsaroopalase mälestusi vabariigi loomispäivilt.

Okupatsiooni lõpp. Ajutine Valitsus jälle võimul. Kommunistlises riigis. Põhjaarmee lastega „sõdimas“. Vabadussõda algab.

Teatavasti algas okupatsioonivõimu murdumine 1918. aasta sügisel, Eesti põhjaosas varemalt kui lõunapoolses. Kui Ajutine Valitsus Tallinnast oma korraldusi välja saatma hakkas, oli Lõuna-Eestis okupatsiooni härrade valitsus maksmas veel terves ulatuses.

Teenisin tol korral Ruhjas, jaamaülem abina. Juba oma käe peal olid üksikud raudteelased, ette nähes okupeerijate peatset lahkumist, sakslastele takistusi hakanud tegema varanduste, toiduainete jne. väljaviiimisel. Enam hoogu saadi aga juba siis, kui põllutöömistri dr. Raamoti telegramm saabus, et igasugune toiduainete väljavedu ära keelatakse ning seda takistada tuleb. Meil Ruhjas töötas pikemat aega kartulite kokkutoomisel ja

laadimisel väljaveoks ühe allohvitseri juhatusel — sakslaste kartulikomando; kartulid saadeti Valka, kust nad edasi — Riia kaudu — nach Vaterland küüditati. Olin hommikul valvekorraks asunud, kui saabus eelmainitud dr. Raamoti telefonogramm. Otsustasin, kuna ma jaamas ainukesena teenisin ja ennast Eesti Vabariigi käsutuses olijaks pidasin, laetud kartulivagunid, mida 3 või 4 oli, käsu kohaselt kinni pidada ja hiljem, kui võimalik, Tallinna sihtida, nagu mainitud ministri käsk kah nõudis. Kui siis kartulikomando vanem jaama tuli, seletasin viimasele, et Eesti Vabariigi Ajutise Valitsuse põllutöömister dr. Raamot on igasuguse toiduainete väljaveo ära keelanud ja järelikult tulevad kartulivagunid kinni pidada ega saa neid enam Valka saata, vaid tarvis Tallinna läkitada. Sakslane, kes intelligent inimene oli, minu tedaannet ära kuulates ei lausunud selle kohta midagi. Imestas vaid ainult, sest tema olla

veel eile õhtul oma Volmaris asuva ülemusega telefoniteel jutul olnud, kuid polla siis mingisuguse Ajutise Valitsuse võimalusest midagi kuulnud. Jäi näiliselt üsna rahule, ning lubas oma ülemuselt asja kohta selgust muretseda.

Lõuna ajal sõitis Pärnust tuleva rongiga Valka Pärnu-Tallinna raudteevalitsuse juurde komandeeritud ohvitser Steinecke; meie kartulikomando ülemal oli leitnandiga salongvagnis pikem jutuajamine, kuid mingisuguseid järeldusi see tol korral veel ei näidanud. Samal päeval arreteeriti sakslaste poolt Viljandis jaamaülema abi Kaik, kes kuuldavasti ärakolivalde saksa renteile takistusi oli teinud.

Õösel saabus raudteeülemalt ins. Krzizanovskilt ringkirjalik telefonogramm, kus ära keelati ametnikkudele igasugune takistuste tegemine saksa okupatsioonivõimude korralduste ja tähelepanu juhiti sellele, et saksa sõjavõimud sarnaseil asjaoludel on õigustatud ja saavad sõjaväeläinud abinõusid tarvitama, mis võivad ulatuda kuni mahalaskmiseni. Loomulikult oli ka minul nüüd selge, et seisukohad on võetud ja minu kartulivagunid oma teekonda „Vaterlandi“ sihis saavad jätkama. Enne seda kui ma kartulite saatmisest Tallinna juttu tegin, tõstsid Läti soost ametnikud kõvat protesti: kartulid tulla kas Riiga — nende pealinna — saata, kohapeal ära jaotada ehk omanikkudele tagasi anda, sest nad on ümbruskonnast saadud.

Hommikul tuli minu juure jälle kartulikomando vanem ja seletas väga alandlikul viisil, kuna muutunud olukorrast näiliselt veel informeeritud polnud, kas ma ei lubaks mõningad kotid kartulaid, nendest mis aidas veel ladus olid, Valka tema tutvale saata. Vastasin, et minul selle vastu midagi ei ole, kui sellekohased saatepaberid esitab. Lõunaajal Valga poolt tuleva rongiga sõitis tagasi saksa leitnant S. Selle jutul käis meie kartulikomando mees jälle. Aga kui ta sealt tagasi tuli, siis oli vastav informatsioon juba saadud ja mees seletas mulle äärmiselt kategoorilise tooniga, mis erutusest värises, et laaditud kartulivagunid tulevad esimese rongiga edasi saata; kui mitte muidu, siis teised vagunid kõik maha haakida. Rongi saabumisel oli umbes paarikümmemeheline patrull jaama toodud, kes kohe veduri ümber piirasid, kuna mõned isegi

veduri peale asusid. Et kartulivagunite külgehaakimisel kusagilt poolt mingisuguseid takistusi ei tehtud, siis ei olnud ka mingit vahejuhtumist, kuid peale selle kartuli laadimist enam ei olnud.

Sakslaste äraminek meil midagi isearalikkudele esile ei kutsunud. Kuid millest juttu maksab teha, seisab veel ees. Vaevalt said sakslased omad komendantuurid kokku panna, koormale laduda ning Volmari poole teele asuda, kui kohapeal sed kommunistid endid peremeesteks kuulutasid. Meil oli jaamas õpilane, kes ennast kah nende hulka luges. Viimase kaudu oli siis meil teatav informatsioon punaste tegutsemisest, sõjariistade väljajagamisest jne. Peategevus seisis küll suuremalt jaolt selles, et õõseti ümbruskonnas kinnivõtmisi toimiti, sõjariistu otsiti ja toiduaineid kokku toodi. isegi terveid sigu, millega ühiseid olenguid, söömaaege jne. korraldati. Mõisaküla-Valga vahel liikuvate rongide läbilaskmises ei otsa takistusi ei tehtud. Kui aga teatavaks sai, et Härgmäe mõisas asuvale Põhja korpusele Ruhjast toiduaineid viiakse, siis oli ka rongide liikumisel lõpp. Punakaartlased ilmusid jaama, pidasid rongi kinni ning otsisid põhjalikult läbi. Õnne kombel peasesid punaste kütisist tol korral kaks kooliõpilast-kaitseleitnant ja Põhja korpuse toiduainete edasitoimetaja eestlane leitnant K. Punaste patrull paigutati jaama kontori, kes isegi telefoni kõnede järele valvas, ega lühanud midagi teatada, mis seisukorra kohta kohapeal käis. Kuna inimesi siiski jaama tuli, kes andmeid palusid rongide liikumise kohta (Mõisaküla oli ühendus võimalik hobustega), siis lubati neid andmeid küsida, kuid eriliselt valvati, et selle juures midagi üleaurust, kõrvalist ei räägitaks. Sarnane seisukord kestis nädalapäevad.

Ühel õhtul läksin jaama, kus abi H. valvekorral oli, et seisukorra üle mõningat ülevaadet muretseda. Oli parajasti patrulli vahetuse aeg, kus hommikul valvele tulnud kolme punakaartlase asemele kolm uut asetati. Selle juures vahetatud üksikuist lätikeelsetest lausetest kuulus, et homme pidid „valged“ oodata olema. Kuid võis vaevalt pool tundi mööda läinud olla, kui väljasolev punakaartlane koridorist kontori astus ja seesolevat kaks kaaslast välja kutsus. Said ikka välja astuda ja ukse sulgeda, kui kõlasid korduvad paugud — trahh-trahh-trahh! Siis

tuikus koridorist püssirohu suitsu saatel kontori üks punakaartlastest, kes haavad näis olevat ja jooksis kontori tagumisest uksest välja linna poole. Jaama nurgajuurest, raudtee pealt, saadeti temale veel paar pauku järele. Esimesel silmapilgul, kui paugud käisid, ei teadnud midagi paremat teha, kui põrandale ahju juure maha kükitada. Puudus igasugune aimdus, kes laskjad võisid olla, sest „valgeid“ oodati kommunistide oma andmete järele alles järgmisel päeval; võis oletada laskjaid ainult kohalikust vastasrinnast. Et peale vahejuhtumist kõik vaikseks jäi, siis pugesime kaaslase H-ga läbi pimedada III klassi ooteruumi jaama teises otsas asuvasse einelaua kööki. Seal viibiv einelaua pidaja Sch. ei teadnud seisukorrast ka rohkem midagi, polnud isegi pauke kuulnud. Mõne aja pärast väljasttulev Sch. abikaasa ei olnud ka midagi näinud ega kuulnud. Siis läks kaasteenija H. välja vaatama, et selgust saada, kes need paugutajad võisid olla. Oma maakuulamise reisilt tagasi tulles seletas H., et väljas kõik vaikne, kuid kontori ukse ees lamada üks kogu maas, must oja ümber. Võis järeldada, et asi üsna tõsine on.

Ikka veel seisukorra üle omavahel

mõtteid vahetades, kuulsime et jaama III klassi ooteruumi suurem hulk inimesi tuli. Kes nad olid, polnud aimugi. Kuid korruga kõlas seal: „Gospodin porutšik, rasreschite võiti!“ Nüüd oli selge, et tegemist võis olla ainult punaste poolt oodatud valgete — Põhja korpuse osadega. Asusime siis, lampi üleval hoides, ooteruumi poole teele. Sinna jõudes eraldus salgast keegi revolvrilt käes hoidev isik, kes sõjariistus salga juht näis olevat, ning meid nähes esines küsimisega: „Kes jaama korrapidaja on?“ Kaaslase H. jaatava vastuse peale seletas, et tema Põhja korpuse eelvägede juht, leitnant K. on. Nemat lignenud raudteed mööda jaamale ning tahtnud jaama sisse tulla, kuid siit on nende peale tuli avatud, nemad olid vastu lasknud ja ühe surmanud. Põhja-armeelastel olid vangidena kaasas peale 3—4 eraisiku-lätlase, veel 4—5 sakslast, ohvitseri. Viimased pöörasid minu poole paludes venelastele selgeks teha, et nemad koju tahavad minna ja sellepärast vabastamist ja äravõetud sõjariistade tagasiandmist paluvad. Jaamaruumide läbiotsimise järele, lahkusid kõik jaama hoonest.

(Järgneb).

Välismaalt.

Tööstusliikude vahekohtute tegevusest Inglismaal.

Vahekohtute tegevus Inglismaal pakub teatavat huvi, kuna säärane instituit meile täitsa tundmatu.

Põhjapanevaks seaduseks on tööstuskohtu seadus 1919 a. (Industrial Courts Act). See näeb ette vahekohtute kujundamise. Isikud, kellest see vahekohus koosneb, nimetatakse tööministri poolt; osa neist peab olema iseseisvad või erapooleatud, osa tööandjate esindajad ja osa tööliste esindajad. Igal konkreetset juhul valib vahekohtu esimees k. kohtukoosseisust isikud, kes peavad tegema otsuse. Esimees on erapooletu isik. Igast tööstuslikust (kutseühislikust) konfliktist, olgu see juba aset leidnud või alles tulemas, võib üks või teine konfliktisse segatud pool tööministrile teatada.

Minister võib mõlemate poolte nõusolekul asja lahendada anda tööstuskohtule, või vahekohtule, mis on kujundatud tema poolt määratud ühest või kahest isikust, või, lõpuks, ka ühisvahekohtule, mis koosneb kahest tööandjate ja kahest tööliste poolt määratud esindajast ja ühest tööministri poolt määratud esimehest. Üksikutes tööstusharudes tegutsevatest ühisvahekohtutest võib ainult mõlema poole nõusolekul mööda

minna. Ei jõua sellase vahekohtu liikmed ühisele otsusele, otsustab esimees. Art. 10 määrab, et see seadus leiab käsitamist ka riigitöölaliste suhtes.

14. märtsil 1925 laiendati vahekohtumõistmine ka tsiviilteenijate-ametnikkude peale. Niisugune avalikkude asutuste teenijate (tsiviilteenijate — Civil Service Arbitration Board) vahekohus talitab tööstuskohtu korralduse alusel. Mõlemapoolsed vahekohtu liikmed määratakse vastavalt töö- ja rahaministrite poolt; esimeheks on kas tööstuskohtu või mõne selle osakonna esimees. Vahekohtu liikmeks ei või valida tsiviilteenijat või mõnda tsiviilteenijate ühisuste ametnikku.

Nõudmisi niisuguste tsiviilametnikkude poolt, kes saavad aastas palka üle 700 naela (välja arvatud eukallidusliisa), võib kohtule ainult siis esitada, kui mõlemad pooled nõus.

Kohtule võivad juure astuda ühelt poolt valitsuse ministereid, teiselt poolt tsiviilteenijate tunnustatud organisatsioonid. Vahekohtu otsustamisala moodustavad palgad (tasud ja kõrvaltasud), teenistustunnid ja puhkused. Üksikute tsiviilteenijate asju otsustamisele ei võeta.

Oma üleolevat autoriteeti arvesse võttes kohustub valitsus vahekohtuotsust taide viima. Vahekohtul iseenesest ei ole mingit sunduslikku või kohustuslikku iseloomu.

Prantsusmaa ametnikkude koalitsioonivabadusest.

Prantsusmaal ametnikkude sulites valitseva koalitsioonivabaduse kohta võib tähendada järgmist.

Prantsuse tsiviilteenijate ja ametnikkude kutseühisusi ametlikult ei tunnistata, kui need liituvad tööstustöolistega üheks kutseühisuslikeks keskorganiks. See vahekord põhjendab kutseühisuste seadusel 1884. a. Pahempoolsete kartelli esimene valitsus (mais 1924) leidis väljapääsetee ja tunnistas, kuigi mitte de jure, siis ometi de facto neid ametnikkude kutseühisusi, kes 1919. a. alates, hoolimata valitsuse eitavast seisukohast, olid järkjärgult kasvaval arvul liitunud vabakutseühisuslike keskorganisse (Confédération Générale du Travail). Nüüd on parlamendile esitatud seaduse eelnõu, mille järele niisugused ametnikkude kutseühisused ka seadusliku tunnustamise peavad leidma.

Posti t. t. teenijate kollektiiv-lepingust Nõukogude Venemaal.

Nõukogude Venemaa kutseühisuste häälekandja „Trud'is“ leiame järgmise kollektiivlepingu, mis sõlmiti ülevenemaalise p.t.t. liiduga:

Mitmesugust.

Tütarlaste hooaeg Kaarepere lastekoloniis.

Raudteelaste Kaarepere laste-suvekoloniis tütarlaste poolaeg lõpetati 12. juulil. Koloniis viibisid 112 last 40 päeva. Tütarlaste liikumise puhul koloniist korraldati 8. juulil koloniis suvepidu, mida suuremal määral külastasid ka lastevanemad. Kui juba kogu koloniis viibimise aeg tütarlastele vihmast rikutud oli, ei unustanud saod ka pidupäeva, mis masendavalt nii lastele kui ka külalistele mõjus. Suurele külaliste-kogule võidi vihma eest varjaks pakkuda vaid põhuküüni, kuna ettekanded korraldati masina-rehes.

Laste ettekanded nii koori- kui ka soolauludes, deklamatsioonid ning soolo- ja gruppitantsudes leidsid sooja vastuvõtu. Ära oleks pidanud jääma vaid „toolitants“, mis asetatult võimlemisnumbritega oleks eeskava lõpulikulikult täiuslikuks muutnud. Rahuldustundega ära vandanud ka 2-vaatuslise lastenäidendi „Tuhkatriinu“, asuti ühismängudele ja jalakeerutusele ning valguti kella 8 ajal rongile, et tõtata oma igapäiste askeldustele. Kahju oli kõigil, et ümbruskonna loodusliste hüvede nautimine vihma tõttu ära jäi.

*

12. juulil saabusid Kaareperest tagasi üle 90 tütarlast Tallinnast, kes oma 40-päevase terviskohutuse ravi läbi teinud. Kõikidel rõõmsad näokesed, ainult kolm-neli torkavad silma oma püsima jäänud kahvatusega ja raskemeelsusega. Nähtavalt vajavad lapsed koloniis viibimise ajal peale toidu ja puhta õhu ka täielikumat ravimist, kuid kuuldavasti ei ole tervishoiu osakond sel alal sõrmegi liigutanud. Raskemat haigusjuhtumistest koloniis inärgitakse ära kaht sarlakisse jäämist lõpu päevadel. Üks hai-

„Kui postivalitsus kavatseb uusi teenijaid juure palgata, peab ta sellest kutseühisusele 3 päeva varem teatama, ja kutseühisusel on õigus ettepanud ametisse määramiste vastu protesti avaldada. Samuti peab postivalitsus, kui ta soovib vähendada osa personalist, sellest kutseühisusele 5 päeva, 3 nädalat või 2 kuud ette teatama, selle järele, kas vähendamine puudutab kõige rohkem 5 isikut, rohkem kui 5 isikut või kogu personali. Vallandatud teenijad peavad võimaluse järele paigutatama neisse ettevõttesse, kus märgata on teenijate puudust. P.t.t. komisariaat määrab kindlaks teenijate ja nende kategooriate arvu. Igale teenijale makstatulev palk aga määratakse igas asutuses kindlaks kohalike pariteetliste komisjonide poolt. Palgad makstakse välja iga 14 päeva tagant (kuna nad varem ainult kord kuus välja maksti).

Mitmesuguste kutseliikide suhtes alandati 8-tunniline tööpäev 7-tunniliseks. See puutub kõige pealt telegraafi-telefoni- ja raadioametnikkudesse, seega teenistusse, mis funktsioneerib vahetpidamata. Igal teenijal on õigus nädalas saada 42-tunnilist katkematut puhkeaega.

Kirjakandjate kotid ei tohi olla raskemad kui 15 kg. ja laialikande rajoon on piiratud 20 klm.

geksjäänust oli sanitaarvagnis samas rongis kaasa toodud ning selle vanemalt kuulsime, et laps oli juba enne pidu haige olnud, kuid õe poolt haigetoast välja lastud. Vanemate tähenduse peale, et see hädaohtlik on, olevat õde vastanud, et pole midagi viga. Nii pealiskaudselt laste tervise eest hoolitseda ikka ei võiks.

Etetulnud haiguste tõttu võeti ette üldine ruumide desinfektsioon ning poeglaste väljasõit lükkati edasi 16. juuli peale.

Postiteenijate puhkekodud.

Kuna N.-Jõesuu puhkekodu liig teises riigi servas, kuhu sõit raskendatud, siis ei leidnud ta juba möödunud suvel täies ulatuses kasutajaid, ning keskjuhatusel tuli leida võimalusi ka mujale, suuremate keskkohade lähikonda puhkekodusid soetada.

N.-Jõesuu suvilad olid aga lagunened seisukorras ning nende remont oli hädavajaline, sest midu võis kallid varandus kōduneda. Tuli asuda N.-Jõesuu suvilate parandamisele. Nii värviti ja parandati tänavu 4 maja, mis maksis üle 200.000 senti. Selle tõttu ei olnud veel käesoleval suvel võimalusi mujale suuremal arvul puhkekodude soetamist teostada. Ainult Elvasse üüriti hooajaks 9 ruumiga maja, hinnaga 450 kr. Elvasse on soovijaid rohkem kui N.-Jõesu. Ruume antakse tasuta kõigile p.t.t. teenijatele ja nende perek. liikmetele.

Tulevikus kavatseb keskjuhatus võimaluse piirides ka Pärnusse puhkekodu üürida ning Tallinna osakonnale Tallinna lähedale puhkekodu ehitamiseks toetust anda. Tallinna osakonnal on juba teatav summa kogutud ja selle suurenemisel võib osakond ehitusega algust teha.

K.